BİR KÖŞKÜNÜZ VAR MI?

Resimleyen
Berk Öztürk

TARIK BUĞRA

ÖTÜKEN

/ otukennesriyat

YAYIN NU: 2036
ÇOCUK / GENÇLİK: 44

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-615-1

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğtul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Ayşegül Karayama

Grafik Uyarlama: Damla Acar

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: Vizyon Basımevi Kâğıtçılık
Matbaacılık ve Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
Beylikdüzü OSB Mah. Orkide Cad. Nu: 1/Z
Beylikdüzü-İstanbul Tel: (0212) 671 61 51
Sertifika Nu: 52098

İstanbul- 2023

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Tarık Buğra (1918-1994): Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının en önemli yazarlarından olan Tarık Buğra, ilk ve orta tahsilini İstanbul'da tamamladı. Çeşitli aralıklarla İstanbul Üniversitesi'nin Tıp, Hukuk ve Edebiyat fakültelerinde ikişer üçer yıl okuyup vazgeçti. Akşehir'de çıkardığı Nasrettin Hoca gazetesi ile gazeteciliğe başladı. İstanbul'a gelince *Milliyet*, *Yeni İstanbul*, *Haber* ve *Tercüman* gazetelerinde fıkralar yazdı, sanat sayfaları düzenledi. Haftalık Yol dergisini çıkardı.

Tarık Buğra, edebiyat dünyasına küçük hikâyelerle dahil oldu. *Cumhuriyet* gazetesinin açtığı bir yarışmada "Oğlumuz" adlı hikâyesi ile ikinci olması, onun için bir dönüm noktası olmuştur. Daha sonra *Çınaraltı* ve *İstanbul* dergilerinde hikâyeler yazmaya devam etti. Hikâyelerinde daha çok yakın çevre, aile hayatı, sevda ilişkileri, küçük kasaba intibaları gibi ferdî ve dar çerçeveli konular göze çarpar. Tarık Buğra olay değil, atmosfer hikâyecisidir.

Roman dünyamızda Tarık Buğra'ya güçlü ve sarsılmaz bir yer ayıran eseri, hiç şüphesiz *Küçük Ağa*'dır. Bu eserde ve bunun devamı olan *Küçük Ağa Ankara*'da ve Firavun İmanı romanlarında, Millî Mücadele ilk defa farklı bir açıdan ele alınmıştır. Daha çok devletin resmi görüşünden yola çıkılan Kurtuluş Savaşı romanlarının tam aksine, bu üç romanda meseleler fert/millet açısından ele alınmış, yeni ve farklı bir yorumla ortaya konulmuştur. Bu roman "Tarihî açıdan Millî Mücadele'de insanın ve milletin yeri nedir?" sorularının cevaplarını araştırır.

Yazar, *Yağmur Beklerken* romanında Serbest Fırka denemesinin, *Gençliğim Eyvah*'da ise 1970'li yıllarda Türkiye'nin bir numaralı meselesi hâline gelen anarşi olaylarının değişik yönlerini, perde arkasını tasvir ve tahlil eder. Tarık Buğra, *Osmancık* romanı ile de Osmanlı devletinin kuruluş yıllarını anlatmıştır. Bu eserde de cihan devletini kuran irade, şuur ve karakterin tahlili vardır.

Tarık Buğra, roman kahramanlarını idealize etmez. Onun romanlarındaki bütün tipler tabiidir. İnsanı, en gerçek ve inkâr edilemez yanından -mizacından- ve insanın en soylu duygusundan -hüzünlerinden- ele almıştır. Bu özellikleriyle Tarık Buğra, realizmin Türk romancılığındaki en usta yazarlarından birisidir. Tarık Buğra'da belli ve kalıplaşmış bir fikri ispatlama, yorumlama ve propagandasını yapma endişesi yoktur. O, romanı, roman olarak düşünür. Ona göre roman, hatta sanat "kâinatı ve insanları bir mizaca göre yeniden yaratmak"tır. Bu açıdan bakılınca Tarık Buğra, bir tahlil ustası olarak göze çarpar. Onun bazı romanlarında insan, bazılarında mesele ön plandadır, fakat ikisi de her zaman dengelidir.

Tarık Buğra, roman ve tiyatro gibi yarına kalıcı eserlerin en mükemmel kültür Türkçesi ile yazılacağını savunmuştur. Sanat eseri için her türlü basmakalıbı reddeden bağımsız bir sanat anlayışını benimsemiş olan Tarık Buğra; düzgün Türkçesi, canlı ve yoğun üslubu, derin tipleri ile Türk hikâye, tiyatro ve roman yazarlarının başında yer almıştır.

Eserleri:

Hikâye: *Oğlumuz* (1949), *Yarın Diye Bir Şey Yoktur* (1952), *İki Uyku Arasında* (1954), *Hikâyeler* (1964, yeni ilavelerle 1969) **Tiyatro:** *Ayakta Durmak İstiyorum*, *Akümülatörlü Radyo*, *Yüzlerce Çiçek Birden Açtı* (1979) **Gezi Yazıları:** *Gagaringrad* (*Moskova Notları*) (1962), **Fıkra ve Deneme:** *Gençlik Türküsü* (1964), *Düşman Kazanmak Sanatı* (1979), *Politika Dışı* (1992), *Vitrinlerin Zaferi* (2023). **Roman:** *Siyah Kehribar* (1955), *Küçük Ağa* (1964), *Küçük Ağa Ankara'da* (1966), *İbiş'in Rüyası* (1970), *Firavun İmanı* (1976), *Gençliğim Eyvah* (1979), *Dönemeçte* (1980), *Yalnızlar* (1981), *Yağmur Beklerken* (1981), *Osmancık* (1983), *Dünyanın En Pis Sokağı* (1989). **Senaryo ve oyunu:** *Sıfırdan Doruğa-Patron* (1994), *İbiş'in Rüyası* (1970).

Berk Öztürk: 1988 yılında doğan Berk Öztürk; Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim bölümünden mezun oldu. Başlangıcını hatırlayamayacağı kadar uzun süredir resim yapıyor. Özellikle son yıllarda pek çok çocuk kitabı resimledi ve resimlemeye de devam ediyor. Çok sevdiği kedisi "Şevko" ile Bodrum'da yaşıyor.

BİR KÖŞKÜNÜZ VAR MI?

Dedem serüvenlerle dolu bir hayat yaşamış. Varlıktan dara düşmüş; çalışmış, çabalamış, yeniden varlığa kavuşmuş. Asıl önemlisi de savaş görmüş. Daha tam anlamıyla delikanlı olmadan, on yedi yaşında, öğrenimini bırakıp gönüllü yazılmış, Kurtuluş Savaşı'na katılmış. Sakarya'da, Dumlupınar'da, Gediz'de, Afyon'da Yunanlara karşı dövüşmüş, çeşitli yerlerinden yaralanmış, gazi olmuş.

Bunlarla övünmekten tiksinirdi o. Övülmekten de hoşlanmazdı: Gerçek kahramanlar alçakgönüllü oluyor. Savaş konusu açılınca, bazıları:

"Nasıl, nasıl? O yaşta? On yedi yaşında, ha?" diye şaşırırlardı. Dedem de o zaman dalar ve:

"Yemin olsun, benden de küçükler vardı," derdi.

Bunu söylerken gözlerinin dolu dolu olduğunu görmüşümdür. Öyle anlarda içini art arda çekerdi. Dudakları kıpır kıpır oynardı. Anlardık ki, o gencecik şehitlerin ruhlarına Fâtiha okumaktadır.

Evet, gerçek kahramanlar ve gerçek büyükler alçakgönüllü oluyor. Dedem de savaş hikâyelerinde kendisinden hiç söz etmez, kendisini ve kendi yiğitliklerini "biz" veya "bizim birlik" sözcüklerinin içerisinde unuttururdu. Anlattıkları hep arkadaşlarının cesaretleri ve kahramanlıkları olmuştur. Biz onun yaptıklarını arkadaşlarından öğrenmişizdir.

Arkadaşları da kendisine benzerdi. Hepsi de ağırbaşlı, ak saçlı, dengeli, sevgi dolu kimselerdi. İnsan, onlara, elinde olmadan saygı duyardı. Kırış kırış yüzlerinde ve alınlarında destanlar yazılıdır sanırdınız. Bayramlarda dedemi görmeye gelirlerdi. Onların sayıları artık çok azalmıştır. Ama yedi sekizinin gelişi bile bize zafer ordusunun yürüyüşünü hatırlatırdı:

Külot pantolonlar, dolaklar, avcı biçimi ceketler, fişeklikler, bellerdeki kuşaklar ve bu kuşaklardaki büyük kamalarla omuzlarına çaprazlama asılmış filintalar ve mavzerler.

Sonra madalyalar göğüslerinde güneş gibi parıldardı. Sanki hepsinin göğsünden, yüreklerinin üstünden bir güneş doğmaktadır! Ve sanki ülkemizi aydınlatan işte bu güneşlerdir. Bana öyle gelirdi.

O kutsal savaşın ve bu alçakgönüllü savaşçıların hikâyelerini size, sırası geldikçe ve ben nasıl öğrenmişsem öyle anlatacağım. Önce dedemi gerektiği gibi tanıtmaya çalışayım.

*

Hepimiz severiz, ama dedemin hayvan sevgisi daha bir başkadır; bir tutkudur. Her şeyden çok onları düşünür, onlarla ilgilenir. Bu da bana, ne yalan söyleyeyim, biraz aykırı gelir. Bir gün bunu açık açık söyledim:

“Dede,” dedim, “sen arıları, köpekleri, güvercinleri bizden de çok seviyorsun.”

Güldü. Dedem gülünce daha bir şekerleşir. Laf olsun diye söylemedim bu “şekerleşir”i. Gözleri gerçekten de akide şekerlerini andırır. Açık ela ve yeşil yeşil menevişlidir onlar.

Ben hatırlamam; ama arada bir söylerler: Eskiden bir gün, daha kucaklara alınırken, bakmış bakmış da:

"Dede, senin gözlerin şekerden mi?" demişim.

Şimdi şimdi anlıyorum. Bana bunu söyleten şey, bu gözlerin sadece renkleri değildir. Bu gözler ağaçlara, çiçeklere, hayvanlara, insanlara, özellikle de çocuklara bakarken, ebemkuşağı gibi, en tatlı renklerle parıldardı. Siz de o zaman, anlamasanız bile sezerdiniz ki, sevme gücünün ve iyiliğin parıltısıdır bu. Bu parıltı dedemin kırış kırış yüzünü de aydınlatır ve bembeyaz saçlarında yankılanır.

Ben o sözü söyleyince gene öyle oldu ve:

"Hadi oradan, bücür," dedi, "Tanrı, çocuklardan ve torunlardan daha çok sevilecek hiçbir şey yaratmamıştır."

Sonra da saçlarımı okşaya okşaya ekledi:

"Ben, olsa olsa, arıları, güvercinleri, köpekleri, sizin onları sevdiğinizden daha çok seviyorum. Tanısanız siz de benim gibi olurdunuz."

Dedeme bakılırsa, hemen hemen bütün hayvanlarda bizde bile olmayan bazı üstünlükler vardır. Anlattı da bana bunları. Söylediklerinin hepsi de beni şaşırttı. Hele Karabaş'ın hikâyesi!

Öyle bir hikâyedir ki bu, dinlerken duyduğum heyecanı, korkuyu ve üzüntü ile sevinci bana hiçbir roman, hiçbir film verememiştir. Onu ben de size anlatacağım. Anlatmaya değer bu.

*

Dedemin evi İstanbul'da, Feneryolu ile Göztepe arasında kocaman bir ahşap köşktür. Batıdaki çatı katının geniş balkonundan

Marmara ve Adalar görünür. Dört bir yanı bahçe ile çevrilidir. Bahçe, ama bir park kadar büyük bir bahçedir bu.

Gün boyunca güneş alan sağ bölümde iki yüze yakın asma kütüğü vardır. Bu kütüklerde kınalı yapıncak, çavuş, balbal, müşküle üzümleri yetişir.

Batıdaki arka bahçede, duvar boyunca kümesler, ahırlar sıralanmıştır. Tam ortada suyu tulumba ile çekilen bir kuyu vardır. Bu bölümde sebze ekilir.

Doğuya bakan ön bölümde incir, dut, kiraz, kayısı, erik, maltaeriği, Trabzonhurması ve nar ağaçları vardır. Burası, aynı zamanda bir çiçekliktir. Orada, mevsimine göre, bu meyvelerle birlikte yıldızların, lâlelerin, güllerin, kasımpatılarının her çeşidini ve bütün renklerini bulabilirdiniz. Bahar gelince evin ön cephesini saran morsalkımlar, hanımelleri ve onların az ilerisindeki leylaklar çiçek açardı. Bunların kokusu sokaklardan bile duyulurdu.

Kısacası, dedemin evi bir cennetti. Biz torunlar da oraya yaptığımız ziyaretlerden kucaklarımız çiçekler ve bahar dalları ile dolu dönerdik. Bu cenneti, birkaç günlüğüne de olsa, doğanın canlı renklerine hasret çeken apartman dairelerimize taşırdık.

Öteki torunları, yani ablamı ve kuzenlerimi pek bilmem, ama ben bu cenneti rüyalarımda çok görmüşümdür. Ara bir parça uzayınca da anneme, babama, "Dedeme gidelim," diye çok yalvarmışımdır. Mutluluk benim için o köşkte yaşamaktan başka bir şey değildi. Bunun dedem için de böyle olduğunu çok iyi biliyordum. Bunun için de ötekileri, iki halamla amcamı bir türlü anlayamıyordum. Çünkü onlar köşkün parsellenip satılmasını istiyorlardı.

DEDEM VE KÖŞK

Dedem, "aile" sözcüğünü özel bir önemseyişle söylerdi. Ona göre toplumların ruhu aile idi. Aileleri sağlam olan milletlerin sırtı yere getirilemezdi. Tek tek insanların da başarılı, mutlu ve iyi olabilmeleri aile bağlarının kuvvetine bakardı.

Gene ona göre, öyle bayramdan bayrama, ayda yılda bir, bir araya gelmekle aile aile olmazdı. Bir seferinde:

"Bu bacaksızlar biraz daha büyüyünce korkarım bayramlaşmalara da elveda çekeceğiz," demişti.

O böyle, kâh paylar kâh dert döker gibi konuştu mu bizim büyükler, yani annem, babam, halalarım, amcam ve onların eşleri başlarını eğer, iç çeker ve; "Ah bu İstanbul," derlerdi. Onlara göre de suçlu kendileri değil, büyük şehirdi.

Ama dedem bu özre kulak asmaz, güzel başını sallaya sallaya ve güneş yanığı yüzünü büsbütün kırıştırarak:

"Hadi oradan.. ben biliyorum," derdi.

Neyi bilirdi? Onu da öğrenirdik:

"Birbirlerine en yakın oturanlarınız bile, haftada bir olsun bir araya gelmiyorsunuz."

"Böyle aile mi olur hiç! Size değil, çocuklara yanarım."

Torunların gitgide birbirlerine yabancılaşıp çıkacaklarından korkuyordu o. Hak verirdim ben de. Çünkü kuzenlerimi çok seviyor, onları sık sık görmek istiyordum. Hem de aralarında